

Les 2: de economische dimensie van ontwikkeling

Dew Baboeram

1

Onderwerpen economische dimensie - 1

- Economische orde
  - Markteconomie
  - Centrale planeconomie
  - Andere economieën met markt

2

Onderwerpen economische dimensie - 2

- Economische groei
  - Factoren die groei bepalen
  - Groei en distributie van de groei

3

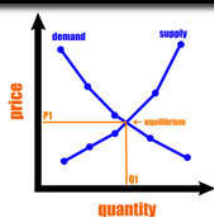
De Europese klassieke economische theorie

4

Adam Smith: onzichtbare hand. Wie legt de werking uit?

Understanding the Laws of Supply and Demand

5

De kracht achter de onzichtbare hand: motief van hebzucht

- Winstmaximalisatie van de ondernemer is de kracht achter de onzichtbare hand: aanbod. Verkoop tegen de hoogst mogelijke prijs. Productie van brood
- Maximale behoeftebevrediging door de consument: vraag. Koop tegen de laagst mogelijke prijs. Consumptie van brood
- Rationeel handelen = handelen op basis van eigen belang
- Evenwicht = als prijs en hoeveelheid van vraag en aanbod elkaar kruist

6

De economische structuur achter de onzichtbare hand: kapitalisme

- Particulier eigendom van productiemiddel: broodfabriek
- Economische vrijheid: ondernemer bepaalt of hij brood produceert, hoeveel en tegen welke prijs hij/zij het aanbiedt.
- Staat mag zich er niet mee bemoeien

7

Geef voorbeelden van markten en leg uit hoe ze werken

- Wat wordt verkocht?
- Wie biedt aan?
- Wie koopt?
- Hoe komt evenwicht tot stand?

8

Voorbeelden van markten

- Goederenmarkten
- Onroerend goed markt
- Diensten: kunst, cultuur, medische zorg
- Arbeidsmarkt
- Financiële markt

9

Buddhistische economische theorie: Wanna Prayukvong

Buddhist economics differs significantly from neoclassical economics in its recognition of ethic and moral issues. In addition to the objective of production or consumption to optimise profit or utility value, Buddhist economics also recognises that many non-financial factors which contribute to an individual's quality of life are important. The key success factor in the community enterprises which were studied was the process of 'good thinking', or the constructive use of wisdom among leaders and group members through the processes of 'right understanding' and 'right thought'.

10

Wanna Praykuvong: de principes

The Buddhist considers the meaning of self to be wider than just the individual, including both society and nature. The existence of each human being or self has three components: human, society and nature, which are coordinated and complemented within the ecosystem. Self-interest in the Buddhist context is therefore not limited to the individual, and since it also applies to nature and society, it equates to quality of life.

11

Boeddhistische economie

- Communal enterprise
- Moral direction of production and distribution

12

Economische wetten zijn geen natuurwetten, maar morele keuzes

Sayyad Muhammad Bakr Sadr

1. Bij hongersnood is het aanbod van voedsel klein, en de vraag groot.
2. De prijs is afhankelijk van moraal.
  - Ben je hebzuchtig, dan zeg je: ik streef naar maximale winst en de hoogste prijs
  - Stel je menselijke mededogen centraal, dan zeg je: hoe verlicht menselijk lijden

13

Islamitische economie

- Economische structuur afgeleid van religieuze regels:
  - Zakaat
  - Islamic banking

14

Zakaat

- First to educate Muslims on their religious obligations as far as Zakàh is concerned
- second, to adapt the application of Zakàh to the twentieth century's society given the complexities of estimating the Zakàh tax base
- third, to stress the merit of Zakàh as a societal caring tax on the one hand and an investment incentive levy on the other.

15

Afschaffing rente: islamic banking

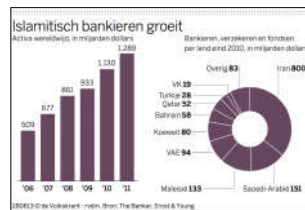
- Mag geen rente vragen
- Inkomsten door zelf te investeren:
  - Hypotheek: bank koopt huis en jij betaalt af
  - Investeringsprojecten: bank investeert mee
- Sharia raad toets investering aan morele criteria

16

IMF en Islamic banking

IMF totale activa: US 309 miljard

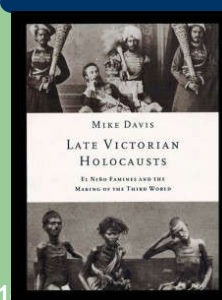
Islamic banking: van US\$ 509 miljard naar 1.289 miljard dollar in de periode 2006-2011

17

<https://www.youtube.com/watch?v=Ct1fXhTv3UA>

Aziatische economie vóór kolonialisme en ENSO

1

Chinese aanpak van ENSO - 1

"Under the skilled Confucian administration of Fang Guancheng, the agricultural and hydraulic expert who directed relief operations in Zhili, the renowned 'ever-normal granaries' in each county immediately began to issue rations (without any labour test) to peasants in the officially designated disaster counties. (Local gentry had already organized soup kitchens to ensure the survival of the poorest residents until state distributions began.) When local supplies provided insufficient, Guancheng shifted millet and rice from the great store of tribute grain at Tongcang at the terminus of the Gran Canal, then used the Canal to move vast quantities of rice from the south. Two million peasants were maintained for eight months, until the return of the monsoon made agriculture again possible. Ultimately 85 percent of the relief grain was borrowed from tribute depots or granaries outside the radius of the drought... While the Qing were honoring their social contract with the peasantry, contemporary Europeans were dying in the millions from famine and hunger-related diseases following arctic winters and summer droughts in 1740-1743." (Davis 2002, 281)

19

Chinese aanpak van ENSO - 2

"State capacity in eighteenth-century China ... was deeply impressive: a cadre of skilled administrators and trouble-shooters, a unique national system of grain price stabilization, large crops surpluses, well-managed granaries storing more than a million bushels of grain in each of twelve provinces, and incomparable hydraulic infrastructures.

The capstone of Golden Age food security was the invigilation of grain prices and supply trends by the emperor himself. Although ever-normal granaries were an ancient tradition, price monitoring was a chief innovation of the Qing... "In contrast, moreover, to later Western stereotypes of a passive Chinese state, government during the high Qing era was proactively involved in famine prevention through a broad program of investment in agricultural improvement, irrigation and waterborne transportation." (Davis 2002, 282-283)

20

Europese overheersing en ENSO

- 2.000 jaar Aziatisch heerschappij: 17 hongersnoden
- 120 jaar Britse heerschappij alleen in India: 31 hongersnoden

21

Kleine boerengemeenschappen opgenomen in kapitalistische wereldeconomie

- Productie van graan, rijst, katoen en is niet voor binnenland maar voor wereldmarkt in Londen
- Kleine boeren gecontroleerd via introductie van tussenhandel die krediet kregen van Engelsen
- Controle op gebruik van land vanuit Londen via krediet en militaire macht en introductie van spoorwegen en telegrafie

22

Modernisering en hongersnood

"The newly constructed railroads, lauded as international safeguards against famine, were instead used by merchants to ship grain inventories from outlying drought-stricken districts to central depots for hoarding (as well as protection from rioters). Likewise the telegraph ensured that price hikes were coordinated in a thousand towns at once, regardless of local supply trends. British antipathy to price control invited anyone who had the money to join in the frenzy of grain speculation... Thanks to the price explosion, the poor began to starve to death even in well-watered districts like Thanjavur in Tamil Nadu." (Davis 2002, 26-27)

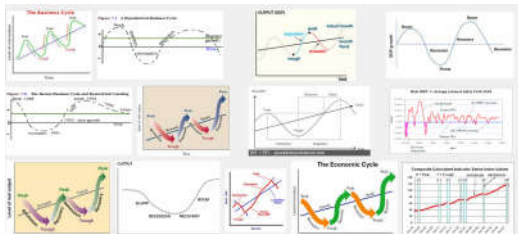
23

Effect kolonialisme met ENSO: hongersnoden met miljoenen doden

- India 1876-1902: 12.2-29.3 mln
- China 1876-1900: 19.5-30 mln
- Totaal 31.7-59.3 mln (Davis 2002, 7)

24

Economische crisis

25

Als de markt voor evenwicht zorgt, wat zijn dan de oorzaak van economische crisissen?

26

Oorzaken economische crisis in klassieke markteconomie

- Externe oorzaken: oorlog, natuurrampen
- Niet structureel maar incidenteel

27

Karl Marx (1818-1883)

- Crisis zit ingebakken in het kapitalistisch systeem
- Komt daarom regelmatig voor
- Oorzaak: concurrentie zit in de aard van het systeem

28

Waarom leidt concurrentie tot crisis volgens Marx?

29

Marxistische visie op oorzaak crisis: overproductie

- Privé eigendom van productiemiddelen: je produceert niet voor de samenleving maar voor eigen winst
- Concurrentie: je moet efficiënter produceren dan je concurrent, dus moet je technologisch en organisatorisch vernieuwen
- De productiecapaciteit van de samenleving wordt dan groter dan de consumptiebehoefte: er ontstaan overproductie: onverkoopte producten
- De prijzen van de producten gaan omlaag en de minst efficiënte bedrijven gaan failliet
- Wat doe je met overproductie? VERNIETIGEN!

30

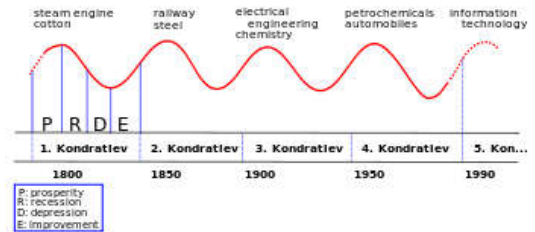
Voedsel vernietigen in een wereld waar honger wordt geleden

<http://www.zamandandaag.nl/nieuws/europa/6026/europese-voedseloverschotten-zijn-terug>

31

Theorie van Kondratieff golven

32

Nicolai Kondratieff (1892-1938)

- Niet alleen conjuncturele golven (kleine golven van 5-7 jaar), maar lange golven van 50 jaar.
- Oorzaak: verandering in basistechnologie van de economie
  - 1e Kondratief 1800-1850: introductie stoommachines
  - 2e Kondratief 1850-1900: introductie staalindustrie
  - 3e Kondratief 1900-1950: introductie elektriciteit en chemische industrie
  - 4e Kondratief 1950-2000: introductie petrochemische industrie
  - 5e Kondratief 2000-2050: introductie informatietechnologie

33

Crisis, concentratie en centralisatie

- Crisis en concentratie: failliete bedrijven worden overgenomen door andere bedrijven: bedrijfseenheden worden groter: concentratie van kleine bedrijven in grotere eenheden
- Crisis en centralisatie: de grotere bedrijven komen in handen van een steeds kleinere groep

34

Verdeling rijkdom in de wereld

- 1% bezit 48%
- 19% bezit 47%
- 80% bezit 5%

<http://www.obs.org/newshour/making-sense/wealthiest-getting-wealthier-lobbying-lot/>

35

Marx: kapitalisme graaft eigen graf

- Economische crisis komt regelmatig terug
- Kapitalist probeert lasten af te wentelen op arbeiders: verlaging lonen en voorzieningen
- Dit leidt tot sociale spanningen: demonstraties, algemene staking
- Er ontstaat een revolutionaire situatie: arbeiders nemen de macht of kapitalisten slaan opstand neer met harde hand en veel bloedvergieten

36

Arbeiders nemen over: planeconomie

- Productiemiddelen zijn eigendom van de staat
- Productie en distributie van goederen gebeurt niet via de markt, maar via planbureau
- Planbureau stelt plan vast op basis van behoeften gedefinieerd door de staat
- In plan is opgenomen: productie en distributie van goederen
- Officieel: behoeften van het volk staat voorop: gezondheidszorg, onderwijs, cultuur

37

Opkomst en neergang van planeconomie

Oost Europa

- USSR: 1917-1991
- DDR: 1949-1990
- Polen: 1952-1989
- Hongarije: 1949-1989
- Bulgarije: 1946-1990
- Tsjecho-Slowakije: 1943-1993
- Roemenië: 1947-1989
- Albanië: 1976-1991
- Joegoslavië: 1945-1992

Overige landen

- Korea: 1945-heden
- China: 1949-heden
- Vietnam: 1954-heden
- Cuba: 1959-heden

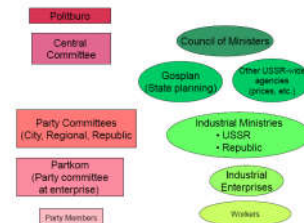
38

Jaarlijkse groeipercentage BNP

Periode	USA	Periode	USSR
1879-1908	3,7%	1885-1913	3,3%
1929-1950	2,5%	1928-1940	5,4%
1950-1960	3,3%	1950-1960	6,0%
1970-1984	3,0%	1970-1980	3,7%

39

Hoe werkt planeconomie in de praktijk?

40

Waarom is de planeconomie gevallen?

41

Economische groeitheorieën

42

Hoe meet je economische groei?

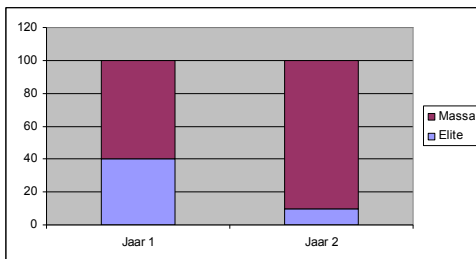
43

Economische groei

- Groei van de productie van goederen en diensten: meting via nationale rekeningen (samenstelling uit tal van bronnen)
  - Bruto Binnenlands Product: waarde wat in een land geproduceerd wordt (netto=minus afschrijvingen)
  - Bruto Nationaal Inkomen: BBP + inkomsten staatsburgers in buitenland – inkomsten buitenlanders in eigen land
- Inkomensverdeling als instrument van groei: bij gelijke koek, kan een andere verdeling leiden tot groei van de ene groep en inkrimping bij de andere groep

44

Groei als gevolg van verdeling

45

Motor volgens Smith

- Kapitaal wordt verhoogd door spaarzaamheid en verminderd door verkwisting en wangedrag.
- Sparen leidt tot investeringen door de kapitalist (eigenaar van kapitaal). Een kapitalist spaart om te investeren.

46

Werkt dit voor Suriname?

47

Betalingsbalans Suriname: 1948-1975

- 300 miljoen gulden schenkingen van ontwikkelingshulp.
- Ruim 800 miljoen aan winstovermakingen naar het buitenland.
- Winsten buitenlandse maatschappijen leiden niet tot investeringen, maar tot vermindering van welvaart

48

David Ricardo (1772-1823): theorie van comparatieve kostenverschillen

Arbeidsuren om één eenheid te produceren

Product	Engeland	Portugal	Totaal
Textiel	90	90	180
Wijn	100	80	180
Totaal	190	170	360

49

Door specialisatie en handel is ieder land beter uit: met minder uren produceer je hetzelfde en iedereen heeft door handel één eenheid van alles

Hoe zou door handel en specialisatie iedereen beter ervan worden?

50

David Ricardo (1772-1823): theorie van comparatieve kostenverschillen

Arbeidsuren om één eenheid te produceren

Product	Engeland	Portugal	Totaal
Textiel	90	90	180
Wijn	100	80	180
Totaal	190	170	360
Product	Engeland	Portugal	Totaal
Textiel	180	0	180
Wijn	0	160	160
Totaal	180	160	340

51

Hoe groeien “ontwikkelingslanden”?

- Door buitenlandse investeringen.
- De kunst om een klimaat te scheppen voor buitenlandse investeringen.

52

Twee sectoren model: Arthur Lewis

- Agrarische sector: traditionele techniek, overbevolkte gebieden, lage arbeidsproductiviteit
- Stedelijke industriële sector: hoge arbeidsproductiviteit
- De kunst: moderniseer landbouw, ontwikkel industrie die overschot van arbeid uit landbouw overneemt
- Basis: bouw exporteconomie op basis van je grondstoffen

53

Waar is het verschil tussen plantage export en export volgens Lewis?

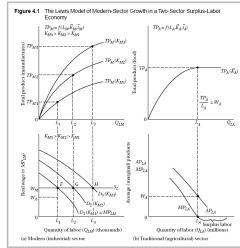
54

Verschillen plantage-economie en model Lewis

- Plantage-economie: leidt niet tot industrialisatie
- Export-economie: gebaseerd op industrialisatie door buitenlandse bedrijven

55

Industrialization by invitation

- Ontwikkelingshulp
- Incentives aan buitenlandse bedrijven:
  - Belastingvoordelen
  - Arbeidswetgeving

56

Waar is het effect van deze strategie?

57

Het effect voor Suriname

Ontwikkelingsplannen	Nf (mln)
Het Welvaartsfonds	40
Het Tienjarenplan + aanvullend Opbouwplan	207
Eerste vijfjarenplan	195
Tweede Vijfjarenplan	187
Totaal	629
Meerjaren Ontwikkelingsplan 197	4.129
Betalingsbalans 1948-1975	
Schenkingen	300
Winstovermakingen	800

58

Waar ging het mis?

59

Dependencia-school

- Als de band tussen centrum en periferie het zwakst is, groeit de economie van de periferie het hardst.

60

Raul Prebisch: ECLA

- Strategie: import substitutie
- Hiervoor nodig interventie door de staat: wet en regelgeving, importheffingen
- Opzet van staatsbedrijven

61

Hoe zou dit werken?

62

De resultaten

- Opkomst nationaal ondernemerschap
- Succes of mislukking staatsbedrijven afhankelijk van sector (olie-industrie meest succesvol)

63

Dependencia theorie: verhouding centrum-periferie

- Andre Gunder Frank: als de band tussen centrum-periferie het zwakst is, dan ontstaan mogelijkheden voor groei van de periferie.
- De band is het zwakst door
  - Door economische verschuivingen
  - Oorlog, opstanden

64

Hoe heeft dit in Suriname gewerkt?

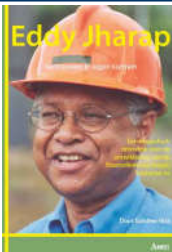
65

Suriname

- Opkomst klein ondernemerschap na afschaffing slavernij en einde contractarbeid
  - Goud en balata
  - Koffie
  - Rijst
- Coup van 1980: stopzetting ontwikkelingshulp en opkomst Staatsolie

66

Staatsolie en Dependencia

Staatsolie is ontstaan niet als gevolg van actief beleid, maar als gevolg van de afwezigheid van sturing vanuit het centrum en afwezigheid van een collaborerende macht. In die situatie zal innovatief ondernemerschap automatisch tot ontwikkeling komen.

67

Hoe zou de wereld eruit hebben gezien als het westen de principes had gevolgd van vrije markt economie in de koloniën?

68

Hoe zou de wereld eruit hebben gezien als het westen de principes had gevolgd van vrije markt economie in de koloniën?

- Herstelbetalingen: methode Zunder en methode DTM

69

Twee verhalen over de omvang van de hulp

- Europa en de morele opdracht: x% van het bruto nationaal product.
- Compensatie voor historisch onrecht
- Suriname: anno 2011: € 50 miljard

70

Berekeningsmethode Zunder: de schade voor Suriname

- Waarde van alle geproduceerde goederen: € 127 miljard
- Looncomponent: 30% (minimaal)
- Bedrag niet betaalde loon: € 37 miljard
- Misgelopen compensatiebedrag bij afschaffing: 300 florijn per persoon: € 13 miljard
- Totale bedrag per 2006: € 50 miljard

71

Nederlandse ontwikkelingshulp aan Suriname in miljoenen gulden

Ontwikkelingsplan	bedrag
Het Welvaartsfonds	40
Het Tienjarenplan + aanvullend Opbouwplan	207
Eerste Vijfjarenplan	195
Tweede Vijfjarenplan	187
Meerjaren1 Ontwikkelingsplan	3.500
Totaal in gulden	4.129
Totaal in euro	1.877

72

Saldo van de rekening

- Zunders rekening per 2006: € 50 miljard
- Nederlandse giften 1948-2010: € 1 miljard
- Openstaande rekening: € 49 miljard

Suriname: 350.000 inwoners.
Indonesië: 200 miljoen.

73

DTM Methode: gebruik argumenten westerse economische theorie

"Compensatie voor historisch onrecht."

1. Als je een onderneming bouwt op land dat niet van jou is moet je huur betalen: US\$ 10 per km²
2. Als je goederen neemt die niet van jouw zijn, moet je betalen. Kopen, niet stelen. Goud US\$ 3000 per kg; Zilver US\$ 80 per kg
3. Als iemand arbeid voor je verricht moet je loon betalen. US\$ 0,01 per uur 10-urige werkdag 313 dagen per jaar
4. Als je schade veroorzaakt moet je compensatie betalen voor menselijk lijden: US\$ 1 per jaar per persoon
5. Als je een schuld hebt, moet je rente betalen: 3% in plaats van 6% (Haïti)

74

Haïti: ontwikkelingshulp aan Frankrijk

- 1791: opstand in Haïti tegen slavernij
- 1804: Haïti onafhankelijk
- 1825: herstelbetalingen of tweede oorlog en boycot: 150 miljoen franc
- 1990: Jean-Bertrand Aristide: eis – terugvordering US\$ 21 miljard
- 2004: Aristide ontvoerd en verdreven

Toussaint L'Ouverture

75

Hoeveel slachtoffers telde de transatlantische slavernij?

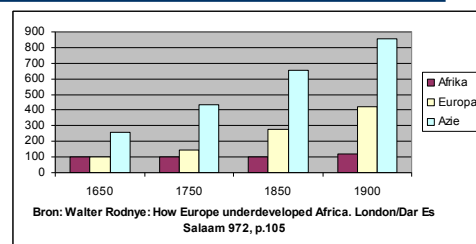
76

Hoeveel slachtoffers telde de transatlantische slavernij?

	Min.	Max.
Vervoerd per schip uit Afrika	12	12
Ratio aantal doden per levend aangebracht aan de kust van Afrika	2	5
Aantal doden in Afrika	24	60
Aantal levend aangekomen in de Amerikas	10	10
Ratio geboorte per persoon in 1 generatie	2	3
Aantal generaties (25 in 250-300 years)	10	12
Geboren in de Americas	200	360
Totaal aantal slachtoffers Zwarte Holocaust	236	432

77

Bevolkingsgroei per werelddeel

78

Wiskundig model voor herstelbetalingen volgens DTM

- (1) $rRent(c) = (aRent(c) * pRent(c)) * (1+i)^{(pyear-cyear)}$
- (2) $sRent = SUM(rRent(c))$
- (3) $rGood(x,c) = (qGood(x,c) * pGood(x,c)) * (1+i)^{(pyear-cyear)}$
- (4) $sGood(x) = SUM(rGood(x,c))$
- (5) $sGood = SUM(sGood(x))$
- (6) $rWage(c) = (Wage(c) * wPerson(c)) * (1+i)^{(pyear-cyear)}$
- (7) $rWage = SUM(rWage(c))$
- (8) $rHumsuf(c) = (chumsuf(c) * hPerson(c)) * (1+i)^{(pyear-cyear)}$
- (9) $rHumsuf = SUM(rHumsuf(c))$
- (10) $rTotal(c) = rRent(c) + rGood(c) + rWage(c) + rHumSuf(c)$
- (11) $rTotal = SUM(rTotal(c))$

79

Resultaat computer simulation

GDP 2013: Belgium, Denmark, France, Germany, Italiy, Netherlands, Portugal, Spain, England, America: US\$ 30 trillion

Result computer simulation: US\$ 321 quadrillion = 10.364 x total GDP

- 1 billion = 1.000.000.000
- 1 trillion = 1.000.000.000.000
- 1 quadrillion = 1.000.000.000.000.000

80

Reparations voor Joodse Holocaust

- Ze vroegen US\$ 8 miljard
- Kregen eerst US\$ 800 million
- 2014 uiteindelijk gekregen: US\$ 70 miljard: 85 keer wat gevraagd is
- Herero volk in West Africa: zero reparations

81

Economie en politiek

- Economisch beleid is geen kwestie van de juiste economische theorie of techniek
- Het is een kwestie van leiderschap en politieke visie

82

<https://www.youtube.com/watch?v=ZvUwC5JTAJY>

Decoloniale visie op economische orde

- Rafael Correa:
  - Samenhang tussen economische structuur, beleid en politieke visie
  - Politieke visie is: nationale ontwikkeling = focus op eigen welvaart
  - Internationale politiek: diversificatie in nieuwe geopolitieke wereldorde, economische integratie
  - Samenhang met politieke en media vrijheid
  - Visie op leiderschap en sociale beweging
  - de market is a good servant but a terrible master

83

Quiz

- 5 vragen

84